

Monikulttuurisuus on musteläiskätesti

Monikulttuurisuus-termillä ei juuri ole analyttistä voimaa. Se tarkoittaa vain, että on olemassa eri lailla ajattelevia ja toimivia ihmisryhmiä. Monikulttuurisuus-kiistassa puhutaankin hyvin erilaisista asioista – ja mielellään kärjistetään vastapuolen näkemykset. Kun suvakki ituhippi sanoo, että monikulttuurisuus on rikkaus, hän *ei* tarkoita, että on mahtavaa, kun taleban ei päästä tyttöjä kouluun. Kun mamuvastainen uusnatsi kertoo vastustavansa monikulttuurisuutta, hän *ei* vastusta pitsaa ja iPadejä. Monikulttuurisuuskiistan ydin onkin maahanmuutossa.

Debatin osapuolet ovat sentään samaa mieltä jostain: Suomessa täytyy noudattaa Suomen lakeja ja maahanmuuttajien olisi hyvä integroitua suomalaiseen (työ)yhteiskuntaan. Varsinainen kuuma peruna on suhtautuminen köyhistä ja konfliktisista maista peräisin oleviin maahanmuuttajiin. Juuri he ovat eniten avun tarpeessa, mutta juuri heidän maahanmuutollaan on tilastolliset lieveilmiönsä – lähinnä työttömyys ja rikollisuus.

Järkevässä maahanmuuttokeskustelussa oleellisia kysymyksiä voisivatkin olla: Ovatko maahanmuuton haitat hyötyihin nähden vakavia vai verrattain vähäisiä? Pitääkö hädässä olevia auttaa riippumatta populaation työttömyysasteesta tai rikostilastoista? Systeemi toki auttaa kantasuomalaisia ilman tällaisia pohdintoja – pitäisikö vierasmaalaisten osoittaa korkeampaa moraaliala ja työllistyä paremmin kuin kantasuomalaiset?

Tiede tuottaa yleistä keskustelua ja poliitikkoja varten runsaasti laadukasta ja kriittistä tietoa niin eri kulttuureista ja kansoista kuin maahanmuuton prosesseistakin, unohtamatta kotimaisten asenteiden kartoittamista. Tutkimusten pohjalta tiedämme paljon maahanmuuton ongelmista ja hyödyistä, mutta tiedämme paljon myös kantasuomalaisten asenteista.

Tiedämme esimerkiksi, että vihervasemmistolaiset kaupunkilaisnaiset tosiaankin suhtautuvat maahanmuuttoon kaikkein positiivisimmin. Lisäksi on hämmästyttävää, kuinka vahvasti koulutustaso ja sosioekonominen asema korreloivat maahanmuuttoa koskevien asenteiden kanssa: Korkeasti koulutetut johtajat ja ylemmät toimihenkilöt ovat mamujen suhteen myönteisimpiä. Ulkomaalaisia vastustava suomalainen puolestaan on tutkimustiedon mukaan useimmiten vähävarainen, vain vähän tai ei ollenkaan koulutautunut mies maaseudulta. Hän on keskustaa tai persuja äänestävä maataloustyöntekijä, duunari tai eläkeläinen. Tässä mielessä kysymys on merkittävästä kulttuurierosta.

Aina on toki ollut ihmisiä, jotka ovat halunneet elää vain oman väen kesken ja säilyttää kulttuurisen ainutlaatuisuutensa. Tällöin naapurikylän, -heimon tai valtion ihmiset ovat tuntuneet lähinnä pelottavilta tai moraalisesti toisarvoisilta. Samoin aina on ollut ihmisiä, jotka ovat nähneet vieraassa kulttuurissa kiehtovia uusia tapoja, näkemyksiä ja keksintöjä. On siis ollut kulttuuriekstroverteja ja -introverteja ihmisiä – ja paljon ihmisiä siltä väliltä. Demokratiassa heterogeeninen kansa saa valita avoimuutensa tai sulkeutuneisuutensa tason.

Tärkeää on, että maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta voi puhua tutkitun tiedon pohjalta ja ilman romantisoitua, demonisoitua tai huhupuheita – väkivallasta puhumattakaan. Samalla on kuitenkin

tiedostettava, että vaikka meillä olisikin täydellinen volyyymi tieteellistä tietoa monikulttuurisuuden ja maahanmuuton eri aspekteista, niin niihin suhtautuminen on lopulta arvokysymys.

Monikulttuurisuus onkin kuin musteläiskätesti: se kertoo enemmän puhujasta kuin puheen kohteesta.

Jukka Jouhki, yliopistonlehtori, historian ja etnologian laitos